

מפסיד כלום בגירושין וכסברת רב הונא, ומה הפעם שאמר
 חכמים שגט שכפודו בעובדי כוכבים פסול, כדי שלא תהא כל אחת
 ואחת שרוצה להתגרש מבעלה, הולכת ותולא את עצמה כדי עובר
 כוכבים, על ידי שתתניף לו ותזנה עמו, עד שיכפה את בעלה
 לגרשה, ובכך מפקעת עצמה מיד בעלה.
 הגמרא מוסיפה להקשות על סברת רב הונא: מתיב רב הונא,
 שנינו במשנה (גיטין נה), ישראל שלקח קרקע שהיתה שייכת
 לישראל אחר מסיקין – מגוי רוצה, שבעל הקרקע נתנה לו כדי
 שלא יהרגנו, והיו הקונה ולקח מבעל הקרקע של קרקע זו, מקחו
 בטל, כיון שמכרה לו המוכר באונס מפחד הגוי, וקשה לרב הונא,
 אמאי מקחו בטל, הרי הם נמי נימא – גם שם נוכח לומר, אמאי
 אוניסיה גמר ונקני – שאגב שאנסוהו למכור, נתרצה למכור בלב
 שלם.
 מתרצת הגמרא: הא אהמר עלה – הרי נאמר על משנה זו (גיטין נה).
 אמר רב, לא שנו במשנה שמקחו בטל, אלא דווקא באופן דאמר
 ליה המוכר לקונה 'לך חוק וקני' – לך החזק בקרקע זו, ותקנה
 אותה, שמסתבר שרק מפחד הגוי אמר כך, אבל באופן שכתב לו
 שטר, קנה, משום שכתובת השטר בודאי נעשתה מרצונו, ולא
 מחמת פחדו מהגוי, ואף שמכרה באונס אגב אונסו נתרצה
 להקנותה, וכדברי רב הונא.
 מקשה הגמרא: אמנם מובנת המשנה לשיטת רב, ומכל מקום עדיין
 קשה לשיטת שמואל, דאמר (גיטין שם) שאף בשטר נמי לא קנה, כיון
 שגם זה השטר כתב מפחד הגוי, עד שיכתוב בשטר גם שמקבל
 עליו אחריות שאם יוציאה ממנו ישלם לו, שא דואי כוונתו
 להקנות לו, מאי איכא למימר – מה אפשר לתרץ כדי שלא יקשה
 על שיטת רב הונא, הלא אגב אונסו נתרצה למכור את הקרקע
 ומדוע מקחו בטל.
 מתרצת הגמרא: מודה שמואל היכא דהב זוני – כשנתן הקונה
 מעות למוכר, שאגב אונסו והמעות שקיבל הותרצה למכור בלב
 שלם, וגם רב הונא אמר שאגב אונסו נתרצה למכור רק כשקיבל
 מעות, שהרי אמר שאם תלוהו ומכר מכירתו מכירה, ולא אמר
 שאם תלוהו ונתן, מתנתו מתנה.
 מקשה הגמרא: ולרב ביבי, דמסיים בה – בדברי רב נחמן בשם רב
 הונא (לעיל מה) שגולן שהביא שטר או עדי מכירה אין ראייתו
 ראיה, והוסיף משמיה דרב נחמן עצמו, שדווקא פרקע אין לו לגולן
 ומוציאים אותה מידו, אבל מעות ששילם על הקרקע יש לו
 ומשיבים לו אותן, ומבואר שגם אם שילם למוכר על הקרקע
 ואנסו למוכרה לו, אין המכירה חלה, מאי איכא למימר, והרי
 מדבריו מוכח שלא כדברי רב הונא, אלא מכירה באונס אינה
 מועילה אפילו במקום שנתן לו מעות.
 מתרצת הגמרא: דברי רב ביבי 'מימר' הוא – אין זה אלא מאמר
 שהיה אומר בשם אמוראים אחרים, ו'מימר' זו לרב הונא לא
 סבירא ליה – אינו סובר כמותה, שאין זו משנה או ברייתא שצריך
 רב הונא שהוא אמורא לסבור כמותה, אלא לרב הונא מכירה
 באונס מועילה כשנתן דמים.
 רבא פוסק את ההלכה במכירה באונס: אמר רבא, הלכתא כרב
 הונא, שאם תלוהו וזנין – תלו אדם או יסרו אותו עד שנתרצה
 ומכר, וזנייה וזניי – מכירתו חלה. אמנם רבא מתנה את חלות
 המכירה בכמה תנאים: ולא אמרן שמכירה באונס חלה, אלא

נאמר בתורה לגבי קרבן עולה (ויקרא א) 'זכר תמים יקריבנו אל
 פתח אהל מועד יקריב אותו', והתיבות 'יקריב אותו' מיותרות, שהרי
 כבר כתוב בתחילת הפסוק 'יקריבנו', דורשת הברייתא שהפסוק
 מלמד שזבובין אותו – את הנודר, להקריב את נדרו. יכול הייתי
 לומר שיקריב בעל קרבנו, תלמוד לומר 'לרצונו', תמחה הברייתא,
 הא כיצד, שכופים אותו ושיקריב לרצונו, ומשיבה, בופין אותו עד
 שיאמר 'רצונו אני'. מבואר מדברי הברייתא שכשמוקריב מחמת
 כפייה הרי זו הקרבה 'לרצונו', וזהו טעמו של רב הונא, שמכירה
 מחמת כפייה מכירה היא. דוחה הגמרא: ודלמא שאני התם – והרי
 יתכן שבקרבן הדין שונה, כיון דניתא ליה – שטוב לו בהקרבת
 הקרבן כדי דתיהוי ליה כפרה – שעל ידי כך יתכפר חטאו, ולכן
 אחר שכפודו בודאי הותרצה להקריב בלב שלם. אבל במכירה
 באונס יתכן שאינו מתרצה למכור כשכפודו לכו.
 הגמרא מנסה להביא טעם לדברי רב הונא מהמשך הברייתא:
 ואלא יש להוכיח מסיפא, שם שנינו, וכדין האמור בקרבנות כן
 אותה אומר אף בגיטין נשים, לגבי אותם שכופים את הבעל להוציא,
 כמוכה שחין (כתובות עז), שזבובין אותו עד שיאמר 'רצונו אני
 לגרשה', ומבואר שאם כפו אדם עד שאמר 'רצונו אני בכך' הרי
 זה כנעשה לרצונו, ואף כאן אם כפודו עד שאמר שרוצה למכור
 נחשב שנתרצה ומכירתו מכירה. דוחה הגמרא: ודלמא שאני התם,
 במקום שחכמים תקנו שכופים אותו להוציא את אשתו, שרוצה
 בגירושין אלו אף שצריך לכפותו לשם כך, משום דמצוה עליו
 לשמוע דברי חכמים שציוו עליו לגרשה.
 הגמרא מביאה טעם אחר לדברי רב הונא: אלא, דין זה שאם
 כפודו למכור ומכר חלה המכירה, סבירא הוא, שאגב אוניסיה של
 המוכר ומתוך יסוריו, גמר ונקנה – מתרצה למכור בלב שלם.
 מתיב רב יהודה ממשנה (גיטין פה), גט המענישה – שכפו את הבעל
 ליתנו מחמת שהוא מוכה שחין וכיוצא בזה מאלו שאמרו חכמים
 שכופים אותו לגרש, אם כפודו בדיני ישראל עד שאמר 'רוצה אני
 לגרשה', פשר. ואילו אם כפודו בעובדי כוכבים פסול, ובעובדי
 כוכבים – ואם רוצים ישראל לכופו על ידי עובדי כוכבים לתת גט
 באופן כשר, מלמדים אותם שיהיו חוכמין אותו, ואמרין לו 'עשה
 מה שישראל אומר לך', וכיון שבמציאות ישראל כפודו לגרש, הגט
 כשר. והבין רב יהודה שהטעם שאם כפודו ישראל או שכפודו
 עובדי כוכבים על פי ישראל הגט כשר, הוא משום שכופים אותו
 לקיים מצוה לשמוע דברי חכמים. אך אם כפודו נכרים לגרש
 מדעת עצמם הגט פסול, כיון שאין מצוה ואינו רוצה לגרש, ולכן
 אם גירש בכפייה כזו אנוס הוא בגירושין והגט פסול. וקשה לדעת
 רב הונא, אמאי הגט פסול, והרי לדבריו גם אם אנסוהו למכור
 חלה המכירה, אף שאין בה מצוה, כיון שמחמת יסוריו הוא
 מתרצה למכור, והתם נמי נימא – גם בגירושין נאמר, שאף שאין
 בזה מצוה, אמאי אוניסיה שכפודו לגרש גמר בדעתו ומגרש בלב
 שלם, שהרי אינו מפסיד כלום בנתינת הגט, שכן האשה שונאת
 אותו ולא תדור עמו אף בלא גט, ונתנו לה רק כדי להתירה
 לאחרים, ויהיה הגט כשר.
 מתרצת הגמרא: אכן אף גט שניתן מחמת כפיית עובדי כוכבים
 צריך להיות כשר, כיון שאגב אונסו נתרצה לגרש, ומה שפסלנוהו,
 הא איתמר עלה – הרי נאמר על כך טעם מיוחד, דאמר רב
 משמיא, דבר תורה – דין התורה הוא שאפילו גט שכפודו בעובדי
 כוכבים כשר, משום שאגב שאנסוהו נתרצה לגרש, שהרי אינו

אגרות קודש

ב"ה, ט' אדר ב', תשכ"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום הראשון בו כותב אודות ההצעה שקבל, משרת
 הנהלה במדינה אחרת וכו' ושואל דעתי בזה.

המשך בעמוד רנא

בבא בתרא דף מח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) רנא

39 בעל כרחא, **מאי איכא למימר** – מזה אפשר לומר בביאור הטעם
40 מדוע יכולים חכמים להפקיע את הקידושין, הלא המקדש עשה
41 מעשה בגוף האשה שאינו תלוי בממון, וכיצד יכולים חכמים
42 לבטל את קידושיו.
43 **אמר ליה רב אשי** לרבינא, הטעם הוא משום שכל אדם המקדש
44 אשה עושה זאת על דעת כן שחכמים ירצו בדבר, ובאופן כזה
45 שנהג שלא כהוגן לא התרצו חכמים בדבר, וממילא על ידי חוסר
46 רצונם **שיניה רבנן** – עושה חכמים **לבעילתו, בעילת ונית**, שאינה
47 ביאת קידושין, ולכן לא חלו קידושיו.
48 הגמרא מביאה מעשה בענין מכירה שנעשתה באונס: מעשה
49 באדם אלים ששמו **טאבי**, **דתלא לפאפי אבינרא** – שתלה אדם
50 ששמו פאפי על עץ הנקרא 'בינרא', כדי להכריחו למכור לו קרקע
51 מסוימת, **וובין** – ואכן מכר לו פאפי את הקרקע. **חתם רבה בר בר**
52 **חנה יחד עם עד נוסף אמודעא** – על שטר 'מודעא' המבטל את כל
53 המכירות שיעשו באונס לאחר מכן, שכתב פאפי קודם המכירה,
54 וחתם עם עד נוסף גם **אשקלתא** – על שטר מכירת הקרקע באונס
55 שנכתב לאחר מכן.
56 **אמר רב הונא, מאן דחתים אמודעא שפיר חתים** – מי שחתם על
57 שטר המודעא, כראוי חתם, שהרי נכתב קודם המכירה באונס
58 ובטלו, **ומאן דחתים אשקלתא שפיר חתים** – ומי שחתם על שטר
59 המכירה, גם כן חתם כראוי. והבינה הגמרא שכוונת רב הונא שגם
60 המודעא וגם המכירה חלו, ולכן שואלת הגמרא: **מה נפשך, אי**
61 **חלה המודעא, הרי שלא חלה האשקלתא** – המכירה, ו**אי חלה**
62 **האשקלתא, הרי זה מוכיח שלא חלה המודעא**.
63 מבארת הגמרא: **הכי קאמר רב הונא, אי לאו שהיה פאפי מוסר**
64 **מודעא, היה הדין דמאן דחתים אשקלתא שפיר חתים**, כלומר,
65 שחלה המכירה אף שנעשית באונס, ו**רב הונא למעמיה** – לשיטתו,
66 **דאמר רב הונא (מ) אם תלויחו וובין עד שמכר מתוך אונס, וביניה**
67 **וביני, משום שאגב אונסו וקבלת המעות נתרצה למוכרו**, ומשמע
68 מדבריו שעתה שמסר פאפי מודעא, לא חלה המכירה, אף שאותם
69 עדים שחתמו על המודעא חתמו על שטר המכירה, כמו במעשה
70 של פאפי.
71 מקשה הגמרא: **איני** – האם אכן כך היא ההלכה, ו**האמר רב**
72 **נחמן, והלכה כדבריו, העדים שחתמו על שטר הלואה, ואחר כך**
73 **אמרו שבאמת לא היתה הלואה בפניהם, אלא 'אמנתו היו דברינו'**
74 **– היה זה שטר שנכתב לפני ההלואה, והאמין הלוח למלוה שלא**
75 **יתבענו אלא אם ילוה לו באמת, ולדבריהם השטר פסול,**

1 **באופן שהכריחוהו למכור שדה קתם משדותיו, ובירר אחת מזון**
2 **ומכרה, שאז אומרים שבדאי בחר את הגרועה שבשדותיו, וגמר**
3 **בדעתו למוכרה, אבל באופן שהכריחוהו למכור דווקא שדה זו**
4 **– שדה מסוימת) משדותיו, לא חלה המכירה.**
5 **ואף כשהכריחוהו בשהדה זו, נמי לא אמרין שלא חלה המכירה, אלא**
6 **באופן דלא ארצי וזוי** – שלא מנה המוכר את המעות שקיבל,
7 כדרכם של מוכרים למנות את מעות המכרה, וגילה דעתו שבעל
8 כרחו הוא מקבל את המעות, ואינו חפץ במכירה, **אבל אם ארצי**
9 **וזוי, לא אמרנו שלא חלה המכירה, כיון שמניית המעות מוכיחה**
10 **שהתרצה.**
11 **ואף כשהכריחוהו למכור שדה זו, ואף לא מנה את המעות, לא**
12 **אמרין שלא חלה המכירה, אלא באופן דלא הוה לאשתמושי** – שלא
13 היתה לו דרך להשתמש מהמוכרים בשום דחיה שבעולם, **אבל**
14 **אם הוה ליה לאשתמושי, לא אמרנו שהמכירה בטילה, כיון שבכך**
15 **שלא השתמש גילה בדעתו שנתרצה למכור.**
16 הגמרא פוסקת את ההלכה במכירה באונס שלא כרבה: **והלכתא,**
17 **בכולהו** – בכל האופנים המוזכרים, **דהוו וביניה וביני** – שמכירתו
18 מכירה היא, **ונאפילו באופן שהכריחוהו למכור שדה זו דווקא.**
19 ומוכיחה הגמרא: **דהא אשה המתקדשת לבעל, בשהדה זו דמיא** –
20 היא נחשבת, שהרי המקדש חפץ דווקא בה, **ואמר (אמימר) [מר]**
21 **– מקובל בידינו להלכה, שאם תלוינה וקדיש** – אם אדם תלה או
22 ייסר אשה עד שהסכימה להתקדש לו קדושין קדושין, משום
23 שאגב יסוריה וקבלת כסף הקידושין התרצתה להתקדש לו, ואף
24 שלא היתה יכולה להשתמש מלהתקדש לו דווקא. וקידושי אשה
25 דומים למכירה, כיון שהאשה היא כמוכרת עצמה לבעל תמורת
26 כסף הקידושין. וגם במוכר שדה זו באונס, אף שלא היה יכול
27 להשתמש מלמכור שדה זו, אגב אונסו נתרצה למכור.
28 הגמרא מביאה דעה נוספת לגבי מקדש באונס: **מר בר רב אשי**
29 **אמר, אף שאם אנסו אדם למכור, מכירתו מכירה, באשה**
30 **שנתקדשה באונס, ודאי קדושין לא הוו** – אין הקידושין חלים. ואין
31 זה מעיקר הדין, אלא משום קנס, שכיון שהיא **עשה שלא כהוגן**
32 בכך שהכריח את האשה להתקדש לו, **לפיכך גם חכמים עשו עמו**
33 **שלא כהוגן, ואפקעיהו רבנן לקידושיה מיניה** – והפקיעו חכמים את
34 קידושיו.
35 **אמר ליה רבינא לרב אשי, תינה דקדיש בבכשא** – אמנם מובן
36 שקידושי כסף ניתנים להפקעה על ידי חכמים, משום שהפקר בית
37 דין הפקר, והפקירו חכמים את כסף הקידושין ואינם שלו, והרי זה
38 כאילו קידשה בגזל ובחנם שאינה מקודשת, אבל אם קדיש בבכשא

המשך מעמוד רמח

ומובן שנבהלתי אפילו להקס"ד לעזוב ח"ו וח"ו מקומו עתה והמוסדות אשר מנהל אותם.

כי, לאחר בקשת סליחתך, פליאה ותמי' גדולה אפילו על הקס"ד זה, שהרי בודאי רואה המצב במדינתנו עתה ובסביבותי' איך שמוכרחים מוסדות האמורים, והרי הוא המנהלם **ומקיימם** וכו'. ואין להאריך בדבר הפשוט, ובודאי, אדרבה, יוסיף אומץ בהנהלת מוסדות אלו להעמיד מחונכים-ות שיי' חזורים יראת שמים והשקפת עולם תורנית חסידותית.

ובודאי למותר להאריך ע"ד הנראה במוחש שרק החיות האור וההתלהבות שבחסידות נותנים כח די מספיק לעמוד בפני כל הנסיונות הקשים בהם נתנסה דור יתום זה, מבלי לוותר על כמה עניינים שבתורתנו תורת חיים וד"ל.

ואצפה לבשו"ט בכל הני"ל - כולל גם בנוגע להסיוס.

והרי הימים ימי חדש אדר שצריכים להרבות בשמחה, והתכלית הוא שיהי' ליהודים אורה זו תורה וכו' וכו'.

בכבוד ובברכה.